

Asia: VN/335/2019-OM-118

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää hyvänä, että kalatalousvelvoite tai kalatalousmaksu voitaisiin sisällyttää vanhoihin vesitalouslupiin, jossa niitä ei ennestään ole: vastuut ja kustannukset tulisi jakautua oikeudenmukaisesti kaikkien toimijoiden kesken. Myös EU edellyttää Suomelta vesilain mukaisten lupien tarkistamista.

Etelä-Savossa vesivoiman osuus on sähkön tuotannosta noin 4 %; 10 GWh/a. Maakunnassa on kaksi vesivoimalaa, Kissakoski Hirvensalmella ja Voikosken voimala Mäntyharjulla Kouvolan rajalla. Kissakoskella Hirvensalmella on kala-tie. Voikosken voimala toimii vaellusesteenä kaloille, koska kalat eivät pääse yläjuoksulle ilman erillistä ohitusta tai kalatietä. Voikosken vanhalle voimalalle on kalatien rakentamisvelvoite vuodelta 1923, lisäksi voimalaitokselle on määrätty kalatievelvoite Itä-Suomen aluehallintoviraston päätöksessä vuonna 2015, jonka kalataloudellisia velvoitteita koskevat lupamääräykset Vaasan hallinto-oikeus on 2016 pitänyt. Voikosken vanhan voimalan rinnalle suunnitellun uuden voimalan suunnitelmia ja lupia on käsitelty myös KHO:ssa (KHO:2018:23). Lisäksi Etelä-Savossa on muutamia vanhoja, lähinnä kotitarvekäytössä olleita mylly- tai sahavoima-laitoksia ja näiden lisäksi on muita vaellusesteitä.

Etelä-Savon virtavesissä olevia vesistörakenteita inventoitiin vuosina 2018-2019. Täydellisiä vaellusesteitä on Etelä-Savossa lähes 60 sekä ja noin 20 osittaista vaellusestettä (Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma 2022-27). Alkuperäinen tarkoitus on voinut loppua, mutta patoa ei saa ilman lupaa poistaakaan, jos se vaikuttaa vakiintuneisiin virtaamiin tai vedenkorkeuksiin. Monipuolisia toimia siis tarvitaan ja Etelä-Savon maakuntaliitto haluaa kiinnittää huomiota nollavelvoitelaitosten lisäksi myös muihin patoihin ja vaellusesteisiin.

Etelä-Savon maakuntaohjelma 2026-2029 toteaa: Saimaan jalokalat järvilohi, saimaannieriä, järvitaimen ja harjus ovat erittäin uhanalaisia. Vaelluskalojen kulkuesteiden purkaminen on tärkeää ja kunnostettavia virtavesiä on paljon. Maakuntaohjelman Luonnostaan vauras -kärjessä on

toimenpide: Saimaan uhanalaisten lajien suojelu muuttuvassa ilmastossa, ekosysteemien suojelu ml. vaellusesteiden poistaminen.

Vesitalouslupien tarkistamiseen esitetyillä muutoksilla tulisi voida lisäksi tukea ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamista Etelä-Savossa. Kalateiden rakentamishankkeet tai vaellusesteiden purkuhankkeet sopisivat ekologisen kompensaation/ luonnonarvokaupan kohteiksi. Kansallinen kalatiestrategia on päivityksessä ja yhtymäkohdat ja kalatalousvelvoitteiden tukevuus siihen nähden on tärkeää. Toisin sanoen kalatalous-, vesienhoito- ja vesitaloustoimien raja-aitoja tulisi pyrkiä madaltamaan. Käytännön toteutussuunnittelussa tarvitaan yhteensovittavaa suunnittelua, sillä historiallisilla vesivoimaloilla ja kotitarvemyllypadoilla voi olla myös kulttuuriympäristöarvoja, joita pyrimme myös huomioimaan Etelä-Savossa.

Vesivoima on uusiutuvaa energiaa, joka osaltaan tukee maakunnan tavoitteita lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja edistää hiilineutraaliutta. Etelä-Savossa vesivoiman osuus energiantuotannon kokonaisuudesta on suhteellisen pieni, mutta sillä on silti oma merkityksensä osana alueen energiantuotannon moni-puolista kokonaisuutta. Kokonaiskuvan kannalta paljon merkittävämpi energia-poliittinen kysymys on kuitenkin tuulivoimarakentamisen edellytysten parantaminen Itä-Suomessa. Tuulivoiman entistä laajemman hyödyntämisen esteiden ratkaiseminen olisi keskeistä uusiutuvan energiantuotannon merkittävässä kasvattamisessa sekä alueellisten ja kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Etelä-Savon maakuntaliitto Kirjaamo
Etelä-Savon maakuntaliitto